

Spionerande flygplansstolar kan bli lag

Sedan flera år pågår ett EU-projekt syftande till att utveckla ett övervakningssystem för flygplan. Det ska registrera passagerares ansiktsuttryck och samtal under flygning, och slå larm när förberedelser för kapning upptäcks. Flygbolagen är negativt inställda. Därför börjar det nu pratas inom EU-apparaten om att genom lagstiftning tvinga fram användning av övervakningssystemet.

En programvara i flygplanet upptäcker misstänkta ord uttalade vid säte 7A, ett nervöst ansiktsuttryck i säte 21B och suspekta ljud från den bakre toaletten. Allt sätts samman till en total riskbedömning, och larmet går: Kapning på gång! Så ska det fungera när EU:s utvecklingsprojekt Onboard Threat Detection System blivit färdigt.

Detta ingår som en delmängd i ett större EU-projekt för flygsäkerhet kallat SAFEE, där akronymen står för Security of Aircraft in the Future European Environment. Projektet är världsledande, och det enda hittills där man med tekniska lösningar försöker förhindra en kapning när kapare redan har lyckats ta sig ombord.

Utvecklingsarbetet har en budget på 36 miljoner Euro, varav EU står för 19 miljoner. Det drivs av ett konsortium bestående av 31 företag och forskningsinstitutioner från 11 EU-länder samt Israel. Det brittiska Reading University utgör den akademiska centralpunkten. Under 2008 har en prototyp testats på en Airbus A380, och projektledaren Dr James Ferryman från Reading University betecknar testet som framgångsrikt.

Systemet bygger på att en minikamera och en mikrofon monteras i varje flygstol. Dessa analyserar under hela flygningen passageraren bakom. Kameran registrerar ansiktsuttryck, och särskilt sådant som tyder på nervositet, såsom ögonblinkningar och läppslickningar. Mikrofonen registrerar vad som sägs och i vilket tonläge. Dessutom ska mikrofoner finnas i toaletterna, och kameror ska övervaka hur passagerare förflyttar sig i mittgången och var de eventuellt dröjer sig kvar.

Exakt vad som triggar ett alarm är hemligt för att kaparna inte ska lära sig att undvika det beteendet, men forskarna lovar att vanlig flygrädsla inte kommer att föranleda något larm. De har samarbetat intimt med underrättelseagenter och säkerhetsanalytiker, och bland annat studerat självmordsbombares beteende, för att klarlägga vilket beteende som föregår en terrorhandling.

Många vanliga människor känner förmodligen obehag inför ett system som så noga övervakar oskyldiga flygresenärer, men utvecklarna av Onboard Threat Detection System förnekar att något integritetsintrång skulle föreligga. "Concerns over privacy have been considered and surveillance data will be erased after flights land safely", säger dr James Ferryman.

Enligt den brittiska tidningen Times onlineupplaga berättar Daniel Gaultier, direktör för projektet, att flygbolagen är negativt inställda. "The airlines won't like it as it will cost. They won't buy it unless there is legislation", säger han. Via lagstiftning skulle flygbolagens motstånd naturligtvis kunna övervinnas.

Mycket riktigt. En icke namngiven "talesman för EU-kommissionen" har för tidningen

Times bekräftat att samtal (från EU-kommissionens sida) har inletts med Europaparlamentet om möjligheten till lagstiftning. "In order for these [security] measures to be applied across [all] airlines", som det uttrycks.

Kommentar: En sak har jag funderat på. När systemet upptäcker en eller ett par kapare, vad händer då? Ska flygvärdinnan hoppa fram och klubba ned dem? "Katapultstol", föreslog någon som jag pratade med.